

Dit zijn de eerste woorden die mijn dode vader aan mij schrijft. Het is het briefje waar een 1 op staat.

Mensen gaan nu eenmaal dood en mijn vader is daar geen uitzondering op. Een jaar geleden stierf hij.

Sommige mensen gaan dood door een verkeersongeluk. Anderen zijn al dood voordat ze geboren worden. En weer andere mensen – maar dat zijn er niet veel – sterven pas na hun honderdste verjaardag. In Brazilië is laatst zelfs een man gevonden die 131 jaar oud zou zijn (en hij leefde nog)! Sommige mensen gaan dood van de honger en andere omdat ze te veel eten. Er zijn doden waar iedereen over praat. Die komen dan in de kranten en op de televisie. Dan weet de hele wereld dat ze dood zijn. Dat zijn vaak popsterren of presidenten of helden. Mensen zoals Nelson Mandela. Maar

ook onbekenden, zoals de mensen die in de gebouwen in New York zaten toen daar een vliegtuig naar binnen vloog. Of mensen die bij een vliegtuigramp of aanslag omkomen, terwijl ze op weg zijn naar hun vakantiebestemming. Er zijn mensen die sterven door heel kleine virussen, en mensen die doodgaan door een enorm groot wezen, zoals een op hol geslagen neushoorn. Soms wordt iemand gedood door een haai. Heel veel mensen sterven door muggenbeten. Raar, want mensen zijn wel altijd bang voor haaien, maar muggen zijn dus veel gevaarlijker. Er gaan meer mensen dood door muggen dan door terrorisme. En soms gaat iemand gewoon dood terwijl hij aan het tuinieren is of op het strand loopt. Anderen, zoals mijn vader, worden ziek en sterven dan. Doodgaan hoort er nu eenmaal bij, zegt mam altijd. Niets om bang voor te zijn. Dat ben ik ook niet, maar ik vind doodgaan vooral erg stom, want het verpest je leven.

Ik draai het papertje om, hou het tegen het zonlicht en kijk of er niet meer op staat dan een π en *Hoi Pelle*. Misschien heeft pap er met onzichtbare inkt nog iets op geschreven. Dan zou ik vaag wat lichte letters moeten zien als ik het briefje tegen het raam hou. Maar ik zie niets.

De doos op mijn bed zit vol genummerde briefjes en kleine pakjes. Ik herkende de schoendoos meteen toen mam hem aan mij gaf. Hier zaten de schoenen in die pap het laatst gekocht had. De bruine leren, die nu, bijna ongedragen, in de schoenenkast staan. Ik had deze doos op mijn schoot gehouden in de auto toen we terug naar huis reden. Het was de laatste keer dat pap met ons was gaan winkelen.

‘Hoe staan ze?’ Hij had met die schoenen op en neer gelopen in de winkel. Mam had alleen maar geknikt. De verkoper bukte om te voelen of paps tenen niet tegen de neus aan zaten.

‘Wiebelt u eens met uw tenen. Oké. Ze zijn een beetje ruim, vooral in de breedte,’ zei de verkoper. ‘Is dit echt uw maat?’

‘Ja,’ zei mijn vader vastberaden. ‘Al sinds mijn zestiende. Ze zitten prima. Ik neem ze.’

Ik had me afgevraagd of mijn voeten ook uitgegroeid zouden zijn over vier jaar. Ik hoopte het maar, ze waren nu al belachelijk groot.

‘Sommige merken vallen gewoon wat groter uit, denk ik,’ opperde mam, terwijl ze haar schouders ophaalde.

Dat was het niet, wist ik. Mijn vader kromp gewoon langzaam en hij weigerde dat te accepteren. Er was steeds minder papa. Waar de rest van hem bleef, begreep ik niet zo. Hij was mager aan het worden. Dat zag je aan zijn hand bijvoorbeeld. Zijn trouwring was verhuisd van zijn ringvinger naar zijn middelvinger, en uiteindelijk naar zijn duim, die net wat vleziger was. We hadden samen al een extra gaatje in zijn riem geslagen in het schuurtje achter in de tuin. Hij had me voorgedaan hoe dat moest. Vervolgens had hij me alles in het schuurtje laten zien, alsof hij een rondleiding door een museum gaf. Waar hij zijn spijkers en schroeven bewaarde (‘Altijd alles netjes bij elkaar houden, Pelle, dan kun je het terugvinden als je iets nodig hebt. Orde maakt het leven overzichtelijk. Kijk, schroefjes bij de schroefjes. De zwarte spijkers hierin, en die kleintjes daar’). Waar de boormachine lag. En de hamers. Waar ik allerlei soorten lijm kon vinden. Hij leerde me gaatjes boren en spijkers rechtslaan. Hij leerde me hoe een waterpas werkt en hoe ik de luchtbel precies in het midden kon krijgen en waarom dat belangrijk was (anders rollen knickers van het plankje af).

Overal plakte hij briefjes op. *Schroevendraaiers. Inbussleutels nummer 1.5 t/m 6.0. Houtboren. Betonboortjes. Hand-*

zaag. *Dopsleutels nummer 2 t/m 8*. De dopsleutels 9 tot en met 16 lagen weer daaronder. *Waterpomptang*. De schuur hing vol briefjes, allemaal in zijn rare handschrift. Zoals ik al zei: net een museum.

Datzelfde handschrift waarin nu *Hoi Pelle* op het briefje staat.

Ik snuffel aan de doos. Het ruikt vaag naar leer, zeep en papier. Alle briefjes die erin liggen zijn dichtgeplakt met een klein stukje doorzichtig plakband. En op elk briefje staat een cijfer, alsof het een bingospel is.

Mam had me vanochtend bij zich geroepen. Zittend aan de withouten keukentafel, op de roze mierenstoel, had ze met haar ene hand de as van haar sigaret getikt. Haar andere hand lag op een schoendoos. Het viel me nu pas op dat haar handen er gerimpeld uitzagen, als oud, gekreukeld papier. Het winterlicht viel door het vieze raam, precies op haar hoofd. Ze had het afgelopen jaar steeds meer grijze haren gekregen. Alsof de haren zich een voor een ontdeden van hun bruine jasje. Stomp uit mijn klas zei laatst dat ze minstens zestig jaar leek. Maar ze is pas eenenveertig. Stomp zegt altijd stomme dingen, vlak voor hij mensen een stomp geeft. Die stomp geeft hij op je arm als een soort punt aan het einde van een zin. ‘Hé, Pelle, alles goed?’ En dan een stomp. Eigenlijk heet hij Karl. Maar zo noemt niemand hem meer, behalve zijn oma, zijn ouders en de leerkrachten op school.

Vanochtend zat mam dus op de roze stoel. Eén plukje grijs haar, waar ze haar hand door had gehaald, stond een beetje verbaasd omhoog. De rest van haar haren lagen als vleugellamme vogeltjes over haar schouders. Ik ging op de appelgroene mierenstoel zitten. Zo noemde pap de stoelen altijd: mierenstoelen, omdat ze de vorm hebben van een mie-

renlijfje. We hebben ze in alle kleuren. Pap zat altijd op de hemelsblauwe.

‘Pelle, weet je wat voor dag het vandaag is?’ vroeg mam. Rook kringelde omhoog uit de asbak naast haar. Vroeger rookte ze nooit, dat was iets van de laatste tijd. Heel smerig. Ik wapperde met mijn handen de rook weg. Het maakte de ruimte bedompter dan die al was. Het leek soms net of er elke dag minder lucht in huis was. Alsof het grauwer en benauwder werd en de lucht alles in huis vertraagde. Ik verlangde naar de zomer, wanneer alle deuren en ramen weer open zouden staan en je het gras kon ruiken, en de tuin vol met klapprozen en boterbloemen stond en insecten achteloos naar binnen vlogen of kropen.

‘Donderdag.’ Ik onderdrukte een zucht. ‘Van roken ga je dood.’

‘Van leven ook,’ zei mam. ‘En kun je daar een keer mee ophouden? Ik wéét dat het ongezond is. Ik wéét dat ik zou moeten stoppen. Maar dat lukt even niet.’

‘Jawel, je kunt gewoon besluiten dat je niet meer rookt.’

Mam knikte. ‘Op een dag besluit ik dat ook. Niet nu.’ Ze keek me waarschuwend aan. ‘Ja, het is donderdag. Er is iets speciaals aan vandaag. Weet je ook wat?’

Niet mijn verjaardag in elk geval. Ik was alweer drie maanden geleden twaalf geworden. Het was mijn eerste verjaardag zonder pap. Net zoals we al onze eerste kerst zonder hem hadden gevierd, en de eerste oudejaarsavond. Zelfs zijn eigen verjaardag had hij al gemist. Hij had ook niet meegemaakt dat ik naar de brugklas was gegaan. Toch wisten praktisch alle kinderen uit mijn klas dat pap was gestorven. De meesten hadden bij me in groep 8 gezeten en waren bij de uitvaart geweest.

Maar wat was er dan voor speciaals aan vandaag? Op school stond niet veel bijzonders te gebeuren, behalve dan dat vandaag de rollen voor de lente-uitvoering uitgedeeld zouden worden. Ik hoopte dat ik overgeslagen zou worden. Ik wil helemaal niet op het toneel staan en zingen. Maar iedereen moet in het eerste jaar meedoen, het telt voor een punt.

Ik zou het liefst onzichtbaar willen zijn. Dan zou niemand vragen of ik mee wil doen aan een toneelstuk. Dan zou niemand de hele tijd vragen of het wel goed met me gaat. En hoe het met mam gaat. Dan zou ik ongestoord de hele dag naar Eva kunnen kijken, zonder dat ze het wist. Ik zou met haar naar de film kunnen gaan en met haar winkelen, kijken hoe ze jurkjes zou uitzoeken. Ik zou naar haar huis gaan en toekijken als ze een boek las of huiswerk maakte. En als ik onzichtbaar was, kon ik over de hele wereld dwalen en plekken bezoeken waar niemand anders komt. Ja, ik zou op zoek gaan naar de plek waar de ufo ligt die in 1950 neerstortte in Roswell in Noord-Amerika. Heel veel mensen hebben die ufo gezien, maar niemand geloofde ze. De regering heeft de ufo en de lijken van de negen buitenaardse bemanningsleden ergens begraven, diep onder de grond waar allerlei gangenstelsels zijn. Daar zou ik dan ongezien kunnen rondneuzen. Of ik zou dieren die opgesloten zitten in te krappe kooien bevrijden. Of opgestapelde blikjes in de kleine buurtsuper vlakbij omgooien. De eigenaar zou geïrriteerd en boos alles weer opstapelen. En als hij het laatste blikje er weer op zou hebben gezet, zou ik de toren van blikken opnieuw omverduwen. Net zo vaak tot het me zou gaan vervelen.

Voor mijn moeder ben ik al bijna een jaar onzichtbaar, dus op zich heb ik al ervaring met niet gezien worden. Maar

het vreemde is: ook al ziet ze me niet echt, ze vindt me wel bijzonder. ‘Jij bent anders dan anderen,’ zegt ze weleens. ‘Jij bent heel bijzonder. En dat is juist zo mooi, dat jij niet op alle anderen lijkt.’ Toch ziet ze me al een jaar niet en staart ze dof naar de televisie, de muur, een koud wordend kopje thee of gewoon in het niets.

Mam keek me weer aan en herhaalde haar vraag. ‘Weet je wat speciaal aan vandaag is?’

Ik haalde mijn schouders op.

‘Het is vandaag 3 maart. Misschien dat je het dan weet.’

3 maart was de dag dat we pap hadden gecremeerd een jaar geleden. Ik knikte alleen maar. Ik had geen idee dat we dit soort dagen ook moesten herdenken.

Wanneer hield rouwen eigenlijk op? Ik was bang dat mijn moeder altijd verdrietig zou blijven en nooit meer zou lachen.

Een aantal dagen geleden, op paps sterfdag, was het huis volgestroomd met familie, vrienden van mijn ouders en buurtgenoten. Iedereen had wat eten meegenomen en er was een grote foto van ons gezin midden op de tafel gezet. Die ene waarop pap lachend naast ons op het strand staat, bruin en gespierd, toen er nog voldoende van hem over was en hij nog niet kromp. Op die dag wisten we nog niet dat hij binnen zes maanden dood zou zijn. We wisten toen nog niets over de legers agressieve cellen in zijn lichaam die bezig waren op volle oorlogssterkte te komen. Je ziet op die foto heel goed dat ik op hem lijk, zegt iedereen. Ik heb dezelfde lichte kleur haar, alsof de zon erin verstopt zit, en dezelfde rare platte neus. Alleen stond die van pap scheef, omdat hij ooit had gevochten met iemand. Op de foto is mijn vader gespierd. Zelf heb ik dunne armen en benen, net ijslollystokjes. Ik zie er slungelig uit, vind ik zelf. Mam ziet er heel mooi uit op die

foto, in haar strandjurk. Ze straalt helemaal en haar lange lichtbruine haren wapperen in de wind als jonge merels die vrolijk fladderen. Pap heeft trots een arm om haar middel geslagen, zijn andere hand ligt op mijn schouder. Ik hou een bal vast en we zien er allemaal blij en vrolijk en sterk uit. Alsof we de hele wereld aankunnen.

Bij deze foto brandden dus een paar dagen geleden kaarsjes, en mensen keken naar ons, hoe wij daar stonden op het strand. Ze streelden het glas waarachter de foto zat en sommigen lachten en anderen huilden. Er was veel wijn, mam was dronken geworden, en na een tijdje waren de mierenstoelen aan de kant geschoven, net als de tafel. Iemand had paps favoriete muziek opgezet en een paar mensen begonnen te dansen. Paul, de beste vriend van pap, danste veel met mam. Ik mag Paul niet zo, maar als hij de beste vriend van mijn vader was, moet hij wel oké zijn. Alleen lachte hij die avond net wat te hard als mam in de buurt was en liet hij steeds net wat te lang zijn arm om haar heen liggen. Het voelde alsof hij en mam iets met elkaar deelden zonder mij.

Aan het einde van die avond was mam naar bed gegaan, ondersteund door een paar vriendinnen, terwijl de anderen de keuken opruimden en alles afwasten. Zo hadden we de sterfdag van pap gevierd. Dat waren mams woorden. Een sterfdag vieren.

Ik vind er niets feestelijks aan, zo'n stomme dag waarop je herdenkt dat iemand dood is gegaan. Er is ook nog nooit iemand op het idee gekomen om 'Lang zal hij dood zijn, lang zal hij dood zijn, lang zal hij dood zijn in de gloria' te gaan zingen. Ik bedoel maar.

In Mexico vieren ze de dood trouwens wel. Daar hebben ze de *Día de los Muertos*, de Dag van de Doden. Kinderen

eten dan snoepgoed en taarten in de vorm van doodshoofden en skeletten. De volwassenen eten speciaal dodenbrood. De bovenkant lijkt op een verzameling botjes. Maar dan van brooddeeg. Ze vullen picknickmanden met lekkere hapjes en gaan naar de begraafplaats. Daar picknicken ze dan op het graf van opa of oma of van wie er dan ook dood is. Ze lachen en halen herinneringen op. Ze draaien muziek, zingen en dansen. Soms slapen ze op het graf en steken ze kaarsjes aan, zodat de doden weer de weg naar de wereld van de levenden kunnen vinden. Blijkbaar kunnen de doden niets zien in het donker.

Ik staarde maar een beetje onnozel naar de tafel en de schoendoos.

Mam klopte met haar hand even op de doos die naast haar stond. Ik herkende de doos. Dat was de doos van paps schoenen. Kreeg ik die nu? Verwachtte mijn moeder dat ik die schoenen zou dragen? (Wat ik echt niet wilde, want a. het waren geen sneakers, en b. ik zou compleet uitgelachen worden op school. Vooral door Stomp. En ik geloof nooit dat Eva ze mooi zou vinden als ik ze aanhad.)

In China, had ik ergens gelezen, verbranden mensen papieren offers bij een graf. Zo stellen ze de voorouders tevreden en garanderen ze dat de overledene gelukkig zal zijn. Je moet dan wel dingen verbranden die iets met de dode te maken hebben. Stel dat iemand van parfum hield, dan koop je speciale papieren parfumsflesjes om te offeren. Als iemand altijd aan het appen was, doe je er een papieren telefoon bij. Iemand die van kleding hield, krijgt papieren jurken die verbrand worden. Er wordt ook neggeld verbrand. Was iemand gek op zijn auto, dan verbranden ze een papieren Mercedes, zo

groot als een skelter. Echt. Of zelfs een papieren koelkast of een lcd-tv van papier. Er zijn in China zelfs speciale winkels vol met dit soort dodencadeautjes. In China geloven ze wel meer in bizarre dingen. Zo geloven sommige mensen dat een dode je komt opzoeken als je een stukje nagel van hem hebt afgeknipt. Als ik dat had geweten en we in China hadden gewoond, was ik nog wel met een nagelknippertje bij pap langsgeweest.

Of ik had, zoals in Mexico, gewoon een hele rits kaarsjes aangestoken, zodat hij de weg naar huis kon vinden. Of misschien zelfs grote knipperende neonletters op het dak geplakt: **HIER WOON JE!**

Het afgelopen jaar heb ik zoveel moeten leren over hoe wij met de dood omgaan. Allemaal dingen die ik liever niet had geleerd. Dat een lijk koud en stijf aanvoelt, bijvoorbeeld. Dat het een beetje gaat ruiken, en dat iemand die dood is opeens zo klein kan lijken. Dat de huid onder de nagels een beetje geel wordt. Dat dode mensen geschminkt worden en dat ze soms in een koelkast worden bewaard. Dat ze, als ze eruit mogen omdat mensen nog een keer afscheid van ze willen nemen, niet te lang buiten de koeling mogen. Anders gaat de make-up smelten. Dat de dood een eigen geluid heeft. Een soort zware stilte waarin niemand durft te praten. Dat van iemand die bijna 80 kilo had gewogen slechts een pot met 2,87 kilo as overblijft. Dat je stil moet zijn bij een uitvaart, maar dat je wel hard mag huilen. (Wat ik niet deed, trouwens. Jongens huilen niet. Dat zei pap altijd, en dat komt weer omdat hij zelf niet hilde, zelfs niet toen hij wist dat hij gauw dood zou gaan.) Dat je nooit zomaar spullen van een dode weggooit, maar dat je dat meestal in kleine beetjes doet. Eerst de spullen die niet zo persoonlijk zijn, zoals jassen, on-

derbroeken – oké, die zijn wel persoonlijk, maar die bewaar je niet –, broeken, riemen, tijdschriften en oude rekeningen, en later pas dingen als overhemden, shirts en truien. Flesjes aftershave doe je niet weg, net als iemands horloge. Ik had uit de zakken die naar het Leger des Heils gingen stiekem een trui gepakt. Die versleten, zachte, groene, die hij zo vaak aanhad. De trui had nog helemaal naar pap geroken en ik heb hem achter in mijn kast gelegd. Af en toe ruik ik eraan. En als ik echt heel diep inademen en mijn ogen hard dichtknijp, is het alsof pap de kamer binnen is gekomen, zijn geur als een schaduw achter hem aan.

Ik heb Eva ook weleens aan de trui laten ruiken. Ze knikte en zei toen: ‘Ja, dat is wel een beetje jouw vader. Ik ruik hout. En uien en shampoo.’

Eva’s vader ruikt altijd naar vis, omdat hij een viskraam heeft. Wat hij ook doet, hoe vaak hij ook zijn handen met zeep schoon schrobt, als Eva’s vader ergens binnenkomt, ruik je een spoor van sardientjes, garnalen en mosselen. Ik vond mijn vader lekkerder ruiken dan die van Eva. Maar aan de andere kant: Eva’s vader leeft nog, ook al stinkt hij naar kabeljauw.

Na paps dood heeft mam de piano ook de deur uit gedaan. Dat vond ik verschrikkelijk. Pap zat elke avond achter de piano en speelde prachtige stukken. Van Schubert, Einaudi, Tsjaikovski, Debussy. Pap speelde een stuk voor, en als ik het een paar keer gezien had, kon ik het naspelen. Dat schijnt iedereen bijzonder te vinden, maar dat is het niet. Muziek is niet anders dan wiskunde of taal.

Toen mam vertelde dat ze de piano had verkocht en dat die opgehaald zou worden, had ik tegengesputterd. Maar ze hield voet bij stuk. Ze kon er absoluut niet tegen om die

lege pianokruk te zien, omdat hij haar te veel aan pap deed denken. Volgens mij had ze na een poosje wel spijt van de verkoop, maar toen was de piano al weg.

‘Pap...’ Mam had geslikt en daarna haar sigaret ruw uitgedrukt, alsof deze haar opeens irriteerde. Ze had haar lichtgele ochtendjas dichters om zich heen getrokken en met een hand in haar ogen gewreven. ‘Zeeblauwe ogen,’ zei pap een keer. ‘Niet het blauw van de Noordzee, zoals bij jou en mij, Pelle, maar het blauw van de Egeïsche Zee. En die kleine puntjes in mams ogen zijn net kleine witte zeilbootjes.’ Mam had erom moeten lachen. Ze had pap een plagerige klap op zijn schouder gegeven en hij had haar op het puntje van haar neus gezoend. Zoals mijn ouders met elkaar waren, zo wil ik later ook met iemand zijn. En dan het liefst met Eva, alleen weet zij dat nog niet. Op een dag ga ik het haar vertellen. Als ik dat durf. Misschien voor de zomervakantie.

In het afgelopen jaar had mam de Egeïsche Zee leeggehuuld en lagen de zeilbootjes stuurloos en dof op de bodem. Maar vanochtend, met haar hand op de doos, leken haar ogen weer wat feller. Alsof de zeilen gehesen werden. Ze haalde diep adem. ‘Pap had me nog iets gevraagd voor hij doodging. Hij wilde dat je deze doos zou krijgen, precies een jaar na de uitvaart. Vandaag dus. Dat was een van zijn laatste wensen.’ Ze schoof de doos over de tafel naar mij toe. Ik staarde ernaar.

‘Wat zit erin?’ Ik wilde die doos helemaal niet aanraken. Misschien zat er iets engs in. Of toch gewoon die stomme schoenen.

‘Briefjes. Dat is het enige wat ik weet. Ik weet niet wat er op die briefjes staat, ik heb de doos nooit opengemaakt, dat mocht niet van pap. De doos zit hier ook dichtgeplakt, zie

je? Een soort verzegeling, zodat jij zou weten dat jij de enige bent die hem open mag maken.'

Ik draaide de doos en keek naar het kleine rode plakbandje waarmee de doos dichtgeplakt zat. 'Hoe weet je dan dat er briefjes in zitten?'

'Dat heeft pap me verteld. Maar meer dan dat weet ik niet. Pap zei alleen dat ik deze doos na een jaar aan jou moest geven.' Ze knikte met haar hoofd in de richting van de doos. Het plukje haar dat omhoog had gestaan, verloor veerkracht en boog droef naar beneden.

'Heb jij ook een doos gekregen?' Ik keek haar vragend aan.

Ze schudde haar hoofd. 'Nee, maar wel een brief. Een heel mooie, bijzondere brief.'

Ik pakte de doos van de tafel. Hij woog niet veel. Zacht schudde ik hem op en neer. Ik hoorde geschuif van briefjes en nog wat kleine dingen. 'Waarom na een jaar? Waarom niet eerder?'

Mam haalde haar schouders op. Ze beet aan een velletje van haar nagelriem. Mam at wel meer van zichzelf op. Nagels. Snotjes. Soms beet ze op een haarpunt. Dat is niet erg. Een volwassen mens van ongeveer 75 kilo bestaat uit ruim 60 biljoen cellen. Mam weegt 68 kilo, dus ik denk dat zij uit ongeveer 59 biljoen cellen bestaat. Ze kan er dus best een paar missen. Ik weeg bijna 50 kilo en besta uit zo'n 40 biljoen cellen, al kan ik er een paar biljoen naast zitten.

Mijn vader bestaat uit nul cellen. En het gekke is dat hij toch nog het hele huis, het hele leven lijkt te vullen.

'Ik denk,' zei mam, 'dat hij je eerst tijd wilde gunnen om verdriet te hebben of zo. Een jaar is alle seizoenen, dan heb je alles al een keer zonder hem meegemaakt. Zoiets.'

Ik zette de doos terug op de tafel. *Made in Spain*, stond

erop. En: *tamaño/size/taille/Größe* 43, *marrón/brown/brun/braun*. Ik keek weg van de doos, naar de troosteloze kerstroos die nog midden op tafel stond. De rode blaadjes trokken samen, ze krulden op rond de uiteinden alsof ze pijn hadden. De aarde eromheen zag er droog en hard uit.

‘Wil je hem nu openen?’ Mam trok een wenkbrauw op en keek me vragend aan. Daarna schoof ze haar stoel naar achteren en liep op haar sokken naar het aanrecht om koffie bij te schenken. Haar benen waren behaard. Kleine stugge haartjes die rechtop stonden. Raar dat de haren op je benen nooit grijs worden, want ze waren nog steeds zo bruin als haar hoofdharen ooit waren geweest.

Ik haalde mijn schouders op en schudde mijn hoofd. ‘Nee,’ zei ik langzaam. ‘Misschien s-s-straks.’ Als ik heel erg zenuwachtig word, begin ik altijd te stotteren.

Mam liep met haar mok naar me toe en zoende me op mijn hoofd. ‘Dat is goed, Pelle. Open hem maar wanneer jij er klaar voor bent.’

Dat maakte me weer rustig. Ik hóéfde die doos dus helemaal niet meteen te openen. Misschien wel nooit. Ik zou mijn leven lang de doos gesloten kunnen houden. Tenslotte was pap er niet om me te dwingen om hem open te maken. Maar dan zou ik me altijd blijven afvragen wat er in de doos zat. Wat er op de briefjes zou staan.

Mam verdween naar boven om zich aan te kleden, ze moest naar haar werk. En ik moest zo naar school. Het was tien over acht. Ik nam de doos mee, zette hem onder mijn bed en pakte mijn schoolboeken bij elkaar.

*